

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Sprawozdanie z VI Międzynarodowej Konferencji Naukowej "Rodzina i szkoła w środowisku lokalnym"

Author: Jolanta Suchodolska, Barbara Chojnacka-Synaszko

Citation style: Suchodolska Jolanta, Chojnacka-Synaszko Barbara. (2016). Sprawozdanie z VI Międzynarodowej Konferencji Naukowej "Rodzina i szkoła w środowisku lokalnym". "Pedagogika Społeczna" Nr 4 (2016), s. 167-176

Uznanie autorstwa - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie pod warunkiem oznaczenia autorstwa.

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Sprawozdanie z VI Międzynarodowej Konferencji Naukowej
„Rodzina i szkoła w środowisku lokalnym”

W dniach 14–15 listopada 2016 r. odbyła się w Cieszynie VI Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu „Aktywizacja jednostek, grup i zbiorowości w środowisku lokalnym” nt. „Rodzina i szkoła w środowisku lokalnym”. Konferencja wpisala się w nurt problemów podejmowanych w poprzednich latach, a zwłaszcza nawiązywała do ubiegłorocznych rozważań i dyskusji prowadzonych wokół szkoły – kultury – środowiska lokalnego. Konferencję przygotowali pracownicy Zakładu Pedagogiki Społecznej i Edukacji Międzykulturowej Instytutu Nauk o Edukacji na Wydziale Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach przy współudziale Zespołu Pedagogiki Społecznej działającego przy KNP PAN, Zespołu Pedagogiki Kultury i Edukacji Międzykulturowej działającego przy KNP PAN, Stowarzyszenia Wspierania Edukacji Międzykulturowej, Oddziału w Cieszynie Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego i uczelni ze Słowacji – Pedagogické Fakulty na Uniwersyte Mateja Bela v Banskej Bistrici. Znaczący wkład w zorganizowanie konferencji wniosły także instytucje oświatowe i kulturalno-edukacyjne: Szkoła Podstawowa im. H. Sienkiewicza z Polskim Językiem Nauczania w Jabłonkowie w Republice Czeskiej, Książnica Cieszyńska, Teatr im. A. Mickiewicza w Cieszynie oraz Muzeum Beskidzkie im. A. Podzorskiego w Wiśle.

Honorowy patronat nad konferencją objęli: Komitet Nauk Pedagogicznych PAN, JM Rektor Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Dziekan Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Starosta Cieszyński oraz Burmistrz Miasta Cieszyna.

W skład Komitetu Naukowego konferencji weszli przedstawiciele wielu krajowych i zagranicznych ośrodków akademickich. Na czele Komitetu stała Alina Szczurek-Boruta, a funkcję sekretarzy powierzono Barbarze Chojnacskiej-Synaszko, Katarzynie Jas oraz Aleksandrze Gancarz.

Konferencja była niepowtarzalną okazją do przedstawienia wielu różnych koncepcji i poglądów na temat rodziny i szkoły jako środowisk wychowawczych, społeczno-wychowawczego funkcjonowania szkoły w środowisku lokalnym, doświadczeń instytucji wspierających rodzinę i szkołę w wypełnianiu ich funkcji oraz form działalności szkół odpowiadających współczesnym odmianom wspólnot lokalnych, powstających w wyniku intensywnych zmian społeczno-kulturowych. Wątki, nawiązujące do tematyki konferencji, zostały podjęte podczas obrad plenarnych i dyskusji w obrębie sekcji tematycznych przez przedstawicieli następujących ośrodków naukowych: Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, Dolnośląskiej Szkoły Wyższej we Wrocławiu, Free University of Berlin, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Prešovská Univerzita v Prešove, Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. J. Grodka w Sanoku, Uniwersytetu Gdańskiego, University „Goce Delcev” Stip, Macedonia, Univerzita Jana Ámose Komenského Praha, Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu Opolskiego, Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, Uniwersytetu Rzeszowskiego, Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Uniwersytetu Szczecińskiego, Uniwersytetu w Białymstoku, Vysoká škola menažerska ve Varšave Fakulta Jana Amose Komenského Karviná, Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej, Zaporoskiego Obwodowego Stowarzyszenia Kultury Polskiej, Zaporoskiego Instytutu Ekonomiki i Informatycznych Technologii.

Obrady plenarne w pierwszym dniu konferencji toczyły się w sali konferencyjnej Książnicy Cieszyńskiej. Jest to komunalna biblioteka naukowa, w której gromadzone są zabytkowe zbiory książkowe oraz prowadzone są prace naukowe w zakresie kultury piśmienniczej Śląska Cieszyńskiego. Moderatorami panelu byli: Zenon Jasiński, Tadeusz Pilch i Wiesław Theiss. Pierwszy wykład wprowadzający wygłosiła Barbara Smolińska-Theiss. Zainteresowała ona uczestników konferencji niezwykle oryginalnym spojrzeniem na *rolę szkoły i gminy w służbie dziecku oraz jego rodziny*. Ukazała kluczowe zagadnienia opieki nad dzieckiem w kontekście takich dokumentów, jak: Konwencja o Prawach Dziecka, Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy, Ustawa o Systemie Oświaty, Deklaracja o Wychowaniu Chrześcijańskim. Podkreśliła, że wszelkie formy działań wspierających, zastępujących rodzinę mają charakter subsydiarny i pomocniczy. Ta zasada pomocniczości nakłada na państwo obowiązek wspierania rodziców w ich zadaniach opiekuńczo-edukacyjnych – przy

jednoczesnym respektowaniu ich praw i woli – ale nie wyręczania ich lub zastępowania. Przedstawiła też istotę dzieciństwa (bycia dzieckiem), odwołując się do myśli korczakowskiej, gdzie dziecko traktowane jest jako cud natury, a także nauki Kościoła, w której ujmuje się dziecko jako najwyższy dar boży. Prelegentka ukazała również ważne wymiary zmiany społecznej w edukacji oraz wskazała na następujące wątki, które wymagają wyjaśnień: Jak zmiana społeczna odbija się w funkcjonowaniu szkoły? Na ile szkoła służy zmianie społecznej? Na ile staje ona w służbie dziecka i rodziny, na ile staje się narzędziem politycznych interesów?

W kolejnym wystąpieniu Maria Mendel wskazała na kwestie związane z *Uczeniem się rodziców, szkołą i Lifelong Learning*. Omówiła rodzicielską tożsamość konstruowaną w przez całe życie w doświadczeniu edukacyjnym. Ukazała konieczność budowania rodzicielskiej tożsamości na trzech poziomach: projektowanej, szkolonej oraz konfrontowanej. Pierwsza wiąże się z relacjami i miejscami wspierającymi powstawanie perspektywnych wizji bycia rodzicem, druga z różnymi nauczycielami rodzicielstwa, sytuacjami i miejscami, np. instytucjami, w których odbywa się edukacja. Trzecia z relacjami z innymi rodzicami, nauczycielami w szkole, do której uczęszczają dzieci i – najogólniej – światem, w którym dany sposób bycia rodzicem jest poddawany ocenie. Prelegentka zwróciła uwagę na fakt, że szkoła, rzeczywiście otwarta na dzieci oraz dorosłych (rodziców, nauczycieli, członków lokalnej społeczności), stając się współkreowanym przez nich miejscem, może być przestrzenią ich uczenia się i podmiotowej autokreacji. W ten sposób może skutecznie zwiększać pole rodzicielskiego sprawstwa, co z jednej strony jest prostą drogą do kształtowania podmiotowego charakteru rodzicielskiej tożsamości, a z drugiej do rozwijania kultury szkoły.

Ostatni głos w tej części obrad należał do Wiesława Theissa. Odwołał się on w swoim wystąpieniu do *pamięci domu i rodziny*, zwracając uwagę na dokonujące się od pokoleń zmiany w obrazie rodziny, a także w zakresie jej postrzegania, jak również postrzegania roli jaką pełni ona w procesie „biograficznego uczenia się”. Zwrócił uwagę, że pamięć to forma obchodzenia się z przeszłością i historią przez grupy oraz jednostki. Obejmuje ona wszelkie formy reprezentacji przeszłości, w tym przedstawienia zdarzeń w pamięci zbiorowej, upamiętnianie ich, wkomponowywanie w przestrzeń publiczną. Taką kulturę pamięci cechują i stymulują: subiektywizm, brak dystansu oraz postrzeganie przeszłości ze współczesnej perspektywy. Przestrzeń, w jakiej postrzegana jest rodzina, to także przestrzeń konstruowania siebie, w tej perspektywie rodzina bierze aktywny udział w kreowaniu edukacyjnych sytuacji, które składają się na proces owego konstruowania siebie. Dlatego tak ważne jest, by rodzina

była miejscem pielęgnowania pamięci biograficznej człowieka, w perspektywie dbałości o aksjologiczne kontinuum przeszłość–teraźniejszość–przyszłość. Rodzina należy bowiem do pierwszego środowiska dającego człowiekowi możliwość wszechstronnego rozwoju, zaspokajania jego wielu potrzeb i wprowadzania go w świat wartości i norm społecznych. Identyfikując się z rodziną człowiek współtworzy i przejmując kulturowane w rodzinie poglądy, postawy, wzory zachowania i postępowania. To czego uczymy się w rodzinie, pozostaje na całe życie. Kontakty z najbliższymi osobami z rodziny odgrywają istotną rolę w kształtowaniu osobowości, wyposażając człowieka w najcenniejsze wartości potrzebne w życiu. Łącząc elementy tradycji z elementami postępującej nowoczesności rodzina ułatwia swoim członkom adaptację do zmieniającej się rzeczywistości społecznej, jednocześnie będąc dla niej oparciem i strefą ochronną. Poddana wpływom zewnętrznym podlega zmianom, zarówno pozytywnym jak i negatywnym.

Po wykładach wprowadzających Dyrektor Książnicy Cieszyńskiej Krzysztof Szelong przedstawił najistotniejsze informacje na temat miejsca, w którym odbywały się obrady oraz zaprosił wszystkich uczestników do zwiedzania obiektu. Goście konferencji mieli możliwość zapoznania się ze specyfiką funkcjonowania poszczególnych pracowni: Działu Zbiorów Specjalnych (zbiory biblioteki Leopolda Jana Szersznika, inwentaryzowania starodruków, rękopisów, ikonografii, kartografii), Działu Ochrony i Konserwacji Zbiorów, Działu Gromadzenia, Opracowywania i Udostępniania Zbiorów.

W programie konferencji w pierwszym dniu przewidziano także wizytę w Tatrze im. Adama Mickiewicza w Cieszynie oraz wyjazd do Muzeum Beskidzkiego w Wiśle. Oprócz podziwiania zgromadzonych w nim rekwizytów, pamiątek i zbiorów, uczestnicy konferencji mieli okazję wysłuchać wykład przygotowany przez Małgorzatę Kiereś – Dyrektor Muzeum Beskidzkiego, w którym – na podstawie przeprowadzonych badań – prelegentka wskazała potrzebę i ciągłość realizacji edukacji regionalnej w szkole, konieczność kultywowania gwary, podtrzymywania regionalnych tradycji i obyczajów, nie tylko w środowisku rodzinnym, ale także szkolnym.

Drugi dzień konferencji rozpoczął się od obrad plenarnych zorganizowanych w Centrum Konferencyjnym na Wydziale Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego. W gronie słuchaczy znaleźli się także studenci Uniwersytetu Śląskiego. Cykl wystąpień w tym dniu rozpoczął Zenon Jasiński, prezentując kwestie funkcjonowania szkoły jako *szkoły środowiskowej, czy szkoły osadzonej w środowisku*, odwołując się do *potrzeby poszukiwania modelu współpracy szkoły ze środowiskiem lokalnym*. Wskazał na klasyczne rozumienia szkoły jako instytucji realizującej zadania wychowawcze, opiekuńcze,

placówki wspierającej funkcję wychowawczą rodziców, czy wreszcie – szkoły osadzonej w kulturze, tradycji, problemach małej ojczyzny, zgodnie z przekonaniem, że nauczyciel jest organizatorem społecznego dialogu.

Z kolei Zenon Gajdzica zaprezentował spojrzenie na *lokalne wymiary sukcesu szkoły integracyjnej*. Wskazał na ważne aspekty z perspektywy realizowania przez nią praktycznych funkcji: opiekuńczej i terapeutycznej w stosunku do uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, a także bogatą sieć powiązań szkoły z instytucjami diagnozującymi. Interesujące okazało się przywołanie wyników badań, ukazujących pozytywny obraz szkoły integracyjnej w środowisku lokalnym – jako przyjaznej i bezpiecznej, realizującej priorytetowe cele, współpracującej z innymi instytucjami, a także rodzicami.

Następne Agata Cudowska przedstawiła wyniki badań zespołowych na temat *współpracy szkoły z rodziną*, których była koordynatorką. Wskazała, że najczęściej obserwowanym modelem współpracy szkół z rodzicami jest model równoległy, który w literaturze przedmiotu charakteryzuje się jako współpracę równoległą, czyli realizowanie przez badane placówki swoich zadań niezależnie od funkcjonowania różnych podmiotów w środowisku lokalnym. Nie pojawił się w analizowanych przypadkach najbardziej pożądany model współdziałania – partnerska współpraca rozumiana jako wspólne pisanie projektów, pozyskiwanie środków, wspólne tworzenie i realizowanie programów.

Z kolei Dorota Misiejuk przywołała wyniki badań nad *wartościowaniem relacji rodzicielskich w obrazie światopoglądowym pokolenia najmłodszego i najstarszego na podstawie opinii gimnazjalistów i osób po 50. roku życia*. W badaniach poddano analizie opinie wartościujące, dotyczące takich kategorii opisu rodziny, jak: czas w rodzinie, sens rodziny, autorytet, działania wychowawcze, organizowanie wychowania w rodzinie, sukces dziecka style wychowania oraz przyjęte przez rodziców zasady. Autorka przywołała najistotniejsze różnice międzygeneracyjne w zakresie oceny kryteriów opisujących rodzinę jako środowisko wychowujące, edukujące, przygotowujące młodych ludzi do budowania relacji społecznych i tożsamości w świecie zmian kulturowych, pozostawiając słuchaczy z pytaniem o to, w jaki sposób organizować rzeczywistość, by współczesna rodzina ten cel mogła realizować.

Ostatnie wystąpienie w tej części konferencji wygłosiły Urszula Czudek i Irena Gomola, które przedstawiły *funkcjonowanie Szkoły Podstawowej im. H. Sienkiewicza z Polskim Językiem Nauczania w Jabłonkowie jako przykład środowiska wychowawczego*. Dyrektor tej szkoły – Urszula Czudek – przedstawiła charakterystykę placówki, obejmującej 9 oddziałów klasowych z polskim językiem nauczania w ramach czeskiego systemu szkolnego, funkcjonującej w warunkach zdecentralizowania. Szkoła realizuje program wychowawczy

uwzględniający model wychodzący naprzeciw rodzinie, zwłaszcza w dobie obecnego kryzysu więzi, kryzysu autorytetu, braku poszanowania ludzi dorosłych. Wskazała, że na tym etapie zmian społecznych konieczna jest współpraca i koordynacja działań nauczycieli z rodzicami, współkreowanie rzeczywistości i atmosfery szkolnej ze strony samych uczniów, jak i ich rodziców. Nauczyciel-wychowawca Irena Gomola wskazała praktyczne rozwiązania pomocne w realizowaniu przyjętych celów, w których najważniejszy akcent położony został na trzy typy relacji: rodzic–uczeń, nauczyciel–rodzic, uczeń–uczeń. Dowodem i przykładem wartości zaprezentowanego środowiska szkolnego był występ gościnny zespołu artystycznego uczniów z Jabłonkowa.

W drugim dniu konferencji obrady toczyły się w trzech sekcjach tematycznych: 1. *Studia i poglądy na temat rodziny i szkoły jako środowisk wychowawczych*; 2. *Jednostka – rodzina – wsparcie społeczne*; 3. *Wielokulturowość i edukacja*.

W każdym panelu przewidziane zostało wystąpienie wprowadzające. Obrady w sekcji pierwszej rozpoczął Edward Nycz, który na podstawie badań terenowych podjął *próbę opisu sytuacji mieszkańców na osiedlu w średnim mieście przemysłowym*. Badania ukazały grupę mieszkańców, jako ukształtowaną przez wydarzenia historyczne „społeczność otwartą”, mającą ogólną wiedzę o lokalnej historii i współczesnych zjawiskach dziejących się wokół nich. Wobec tego pewne inicjatywy radnych rady osiedla zyskują podatny grunt w określonych grupach mieszkańców i to należałoby wykorzystać, kierując do nich stopniowo niewielkie projekty społeczne, kulturalne i edukacyjne. Pozostali uczestnicy tej sekcji zaprezentowali zróżnicowane obszary tematyczne. Ewa Rojewska przedstawiła referat *ilustrujący poglądy dotyczące rodziny – ciągłości i zmiany*. Kolejne osoby zwróciły uwagę słuchaczy na zagadnienia dotyczące relacji między rodziną a szkołą. Barbara Lulek przybliżyła *trzy rodzaje relacji pomiędzy szkołą, rodziną i środowiskiem lokalnym*, wychodząc od najmniej korzystnego rozwiązania nazwanego modelem delegującym, przez powiązania konsultacyjne partycypujących stron, aż po tworzenie w środowisku lokalnym kooperacyjnych rozwiązań na rzecz edukacji dzieci i młodzieży. Bożena Marzec wskazała, że możliwości, które daje system prawny nie są w pełni wykorzystywane przez rodziców w praktyce edukacyjnej. Rodzice często chcieliby aktywniej uczestniczyć w życiu szkoły, jednak nie wiedzą, na czym ma polegać ich zaangażowanie. Również wątki dotyczące współpracy szkoły i rodziny – cele tej współpracy, jej uwarunkowania oraz stosowane działania były przedmiotem rozważań podjętych przez Łucję Ryczek-Zymróż w wystąpieniu poświęconym *współpracy szkoły podstawowej z rodzicami w zakresie kształcenia dzieci – analiza porównawcza na podstawie badań przeprowadzonych na te-*

renie południowo-wschodniej Polski i północnych Węgier. Wypowiedzi innych uczestników konferencji skoncentrowane były na środowisku szkolnym, nie wykluczając szkolnictwa wyższego. Beata i Anna Podgórskie zwróciły uwagę na *znaczenie i charakter przyjaźni w życiu dzieci w młodszym wieku szkolnym*, a Justyna Ryszewska-Banko na *aspekt dotyczący kształtowania się wyobraźni moralnej małego dziecka*. Z kolei Anna Sladek podkreśliła *znaczenie rozwijania zarówno umiejętności życiowych, jak i kompetencji społecznych studentów w kontekście stojących przed nimi zadań rozwojowych (przygotowanie do realizacji zadań społecznych i zawodowych, ale także kształtowanie własnej tożsamości)*. Jako ostatnie głos zabrały Magdalena Bełza i Dorota Prysak, które wypowiedziały się na temat *tutoringu z praktyką*. Znalazł on zastosowanie podczas przygotowywania studentów do pracy zawodowej w charakterze nauczyciela-wychowawcy pracującego z osobami niepełnosprawnymi. Wskazały, że w ramach całego cyklu studiów drugiego stopnia studenci są w stałym kontakcie z dzieckiem, uczniem, podopiecznym i określoną placówką oraz uczą się nawiązywać i budować bliskie, partnerskie relacje z wychowankami.

Obrady w sekcji drugiej poświęcone były zagadnieniom szeroko pojętego wsparcia. Moderatorem sekcji była Jolanta Suchodolska. Obrady rozpoczął Hristo Kyuchukov wystąpieniem wprowadzającym na temat: *Adult literaci in Roma community: two case studies*. Zaprezentował dwa przypadki uczenia się przez dorosłych Romów czytania i pisanie na przykładzie obrazu społecznego Romów żyjących na obszarach Bułgarii (także Macedonii) i Szwecji. Wskazał na związek środowiska i zakotwiczonej w nim kultury z procesem uczenia się, a także na różnice społeczno-kulturowe i ekonomiczne przestrzeni życia, które decydują o skuteczności nabywania przez Romów umiejętności czytania i pisanie oraz komunikacji w obcym języku. Podkreślił, że społeczny kontekst edukacji wyznacza nie tylko warunki uczenia się, ale w głównej mierze budowania obrazu siebie i własnej grupy w nowej sytuacji. Procesy te przebiegają w sposób zróżnicowany, zależny od warunków środowiska, jego klimatu, systemu wartości, a także systemu wsparcia, jakie towarzyszy sytuacji edukacyjnej Romów w obu krajach. Wskazał też na trudności w uczeniu się, wynikające ze zróżnicowanych doświadczeń Romów, żyjących w odmiennych warunkach społeczno-kulturowych i ekonomicznych, a także na zróżnicowane kulturowo możliwości znalezienia pracy przez Romów żyjących w Rumunii i Szwecji.

Tematyka sekcji obejmowała także zagadnienia wsparcia instytucjonalnego dla dzieci, młodzieży i ich rodzin w sytuacjach zdestabilizowanych społecznie – w warunkach eurosieroctwa, rodziny niepełnej, pieczy zastępczej, a także sytuacjach przemocy. Ponadto, skoncentrowano się na kwestii aktywi-

zacji osób starszych w środowisku życia oraz wsparcia młodych ludzi w przeżywanych kryzysach.

W tym zakresie pierwszy głos w dyskusji należał do Pawła Witka, który w wystąpieniu ilustrującym *rodzinę jako środowisko wychowawcze wobec współczesnego problemu eurosieroctwa* zwrócił uwagę na skutki wielkiej migracji, związane w głównej mierze z dezorganizacją życia rodzinnego (zarówno w rodzinie pełnej, jak i niepełnej), zaniedbywaniem potrzeb dziecka, brakiem aktywnego udziału w przeżywanych przez nie problemach, także problemach w nauce. Podkreślił też wymiar konfliktu interesów na poziomie dziecko–rodzic. Aleksandra Sileńska w referacie *Wspieranie rodziny z problemem przemocy – analiza zjawiska na podstawie doświadczeń rodzin i wychowanków Opiekuńczo-Wychowawczych Placówek Wsparcia Dziennego w Szczecinie* przybliżyła przykłady wsparcia rodziny z problemem przemocy w systemowym ujęciu, na przykładzie doświadczeń rodzin korzystających z pomocy Placówek Wsparcia Dziennego. Zwróciła uwagę na sytuację społeczno-ekonomiczną dzieci objętych wsparciem, a także odkreśliła rolę kompleksowej diagnozy problemu przemocy w rodzinie, wskazując na ważne jej etapy, będące jednym z warunków koniecznych projektowania zarówno działań pomocowych, jak i terapeutycznych w wymiarze instytucjonalnym. K Tomasz Gebel swoją uwagę poświęcił *praktycznym aspektom współpracy instytucji systemu pieczy zastępczej ze szkołami*. Wskazał na sytuację społeczną i edukacyjną dzieci objętych pieczą zastępczą, przybliżył także warunki i zakres podejmowanej współpracy ze szkołami przez instytucje systemu pieczy zastępczej. Tomasz Różański wskazał na *wybrane obszary aktywizacji osób starszych w środowisku lokalnym*, przedstawiając cele i wymiary organizowanych form wsparcia, a także wymierne korzyści społeczne i indywidualne, wynikające z procesu aktywizacji na przykładzie seniorów w Toruniu. Obrady w tej sekcji tematycznej zamykał głos w dyskusji Jolanty Suchodolskiej, która – odwołując się od wyników badań zespołowych, realizowanych przez Zakład Pedagogiki Społecznej i Edukacji Międzykulturowej – zwróciła uwagę na obszary i przyczyny kryzysu w rozwoju psychospołecznym młodzieży. W wystąpieniu *Kryzys w rozwoju psychospołecznym młodzieży – potrzeba wsparcia rodzinnego i społecznego* wskazała przykłady doświadczanych przez młodych ludzi sytuacji kryzysowych, a także ich potrzeby i oczekiwania w zakresie korzystania z dostępnych form pomocy, zarówno środowiskowej jak i instytucjonalnej.

Moderatorkami trzeciej sekcji były Janina Urban i Eugenia Karcz-Taranowicz, która w swoim referacie wprowadzającym *Edukacja w środowisku lokalnym z perspektywy roli samorządu terytorialnego* wskazała, że procesy demokratyzacji i uspołecznienia wielu dziedzin życia wyznaczały kontekst

przemian edukacyjnych, między innymi wzrost kompetencji samorządu terytorialnego w realizacji zadań oświatowych, co wiąże się z kreowaniem lokalnej polityki oświatowej. Z kolei Janina Urban doceniła wychowawczą rolę środowiska lokalnego, a szczególnie podkreślając wątek współpracy środowiska lokalnego ze szkołą dla mniejszości narodowej oraz zwróciła uwagę na organizację współpracy międzyszkolnej w środowisku zróżnicowanym kulturowo. Uczestnicy tej sekcji skupili się na zagadnieniach dotyczących współpracy między rodziną a szkołą, dodatkowo uwzględniając wymiar wielokulturowości. Barbara Dobrowolska wskazała, że rodzina i szkoła nie zawsze stanowią kompatybilne środowiska wychowawcze, zwłaszcza w sytuacji różnic kulturowych, wynikających z przynależności do odmiennych narodowo i etnicznie grup. Wobec tego przed szkołą pojawiają się szczególne zadania o charakterze regulacyjnym, aksjologicznym, adaptacyjnym, służącym jednocześnie integracji środowisk lokalnych. Anna Twardzik przedstawiła stanowisko nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej w kwestii zadań szkoły w środowisku zróżnicowanym kulturowo. Stanowisko młodzieży ponadgimnazjalnej z terenu powiatu cieszyńskiego na temat udziału środowiska rodzinnego i szkolnego w realizacji zadań edukacji międzykulturowej przybliżyła Barbara Chojnacka-Synaszko. Przedstawiony materiał empiryczny uzyskano podczas badań zespołowych nt. „Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w społecznościach zróżnicowanych kulturowo”, prowadzonych w roku 2016 przez pracowników Zakładu Pedagogiki Społecznej i Edukacji Międzykulturowej Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie. Fragmentaryczne wyniki owych badań przedstawiły również: Alina Szczurek-Boruta (*O społecznej praktyce edukacyjnej na pograniczu*), Katarzyna Jas (*Relacje międzypokoleniowe w warunkach pogranicza polsko-czeskiego*), Sylwia Ryszawy (*Rola rodziny w przekazywaniu wartości na przykładzie badań prowadzonych na terenie powiatu cieszyńskiego*). Prelegenci podjęli także analizę poglądów i opinii rodziców, których dzieci różnią się pod względem postępów w nauce oraz określili oddziaływanie wybranych aspektów współpracy rodzice–szkoła na sukces szkolny dzieci (Sonja Petrovska, Despina Sivevska), a także przybliżyli istotę międzynarodowego projektu „Literacy Cubed” (LIT3), którego celem jest podniesienie poziomu wiedzy dzieci romskich (Alica Petrasová). Poruszono również kwestie dotyczące znaczenia edukacji regionalnej wśród dzieci na Zaozniu (*Lucie Zormanová, Mariola Krakowczykova*) oraz zwrócono uwagę na konieczność podtrzymania działalności stowarzyszeń polonijnych na Ukrainie (Olga Pawluk). Istotne refleksje towarzyszyły prezentacji sytuacji osób ze środowiska gdańskich imigrantów (Dorota Jaworska, Khedi Alieva), osób pochodzenia żydowskiego mieszkających w Łodzi (Agnieszka Krawczyk) oraz członków

rodzin górali podhalańskich, którzy wyemigrowali do Stanów Zjednoczonych (Urszula Dworska-Kaczmarczyk).

Wszystkie zaprezentowane referaty i przedyskutowane kwestie prezentowały wysoki poziom merytoryczny. Podejmowane wątki z uwagi na krótki czas trwania konferencji nie wyczerpują niezwykle bogatej tematyki i z całą pewnością wymagają kontynuowania. Takie tematyczne kontinuum podejmowanych spraw dotyczących kwestii rodziny i szkoły w środowisku lokalnym będzie przedmiotem kolejnych cyklicznych konferencji.

Jolanta Suchodolska, Barbara Chojnacka-Synaszko
Uniwersytet Śląski w Katowicach